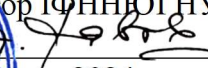

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІФННЮІ НУ «ОЮА»
проф. Роман САВЧУК
«2» вересня 2024 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
ОК 35**

рівень вищої освіти
ступінь вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)
бакалавр
08 Право
081 Право
Право

Розробники програми: к.ю.н., доц. Великорода Олександр Михайлович

Затверджено на засіданні кафедри цивільного та господарського права і процесу (протокол № 1 від 27.08.2024 р.)

В.о.завідувача кафедри цивільного та господарського права і процесу

Андрій РОМАНЮК

Начальник навчального відділу

Ірина ЯЦКІВ

Гарант освітньої програми

Роман САВЧУК

Науково-методична рада (протокол № 1 від 02.09 2024 р.)

Голова науково-методичної ради

Олег БЕЗНОСЮК

Заступник директора

Олег БЕЗНОСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Анотація

Навчальна дисципліна «Міжнародне приватне право» вивчається у всіх юридичних закладах вищої освіти України. Даний предмет є необхідним компонентом загальнотеоретичної та спеціальноприкладної професійної підготовки юриста. Знання норм та інститутів чинного міжнародного приватного права необхідні студенту як основа для вироблення і закріплення навичок та умінь практичного застосування права.

Міжнародне приватне право є однією з профільюючих дисциплін для студентів юристів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади міжнародного приватного права, його історичний розвиток; виникнення та становлення науки міжнародного приватного права; характеристика джерел міжнародного приватного права; загальне вчення про колізійну норму та застосування іноземного права; правовий статус суб'єктів міжнародного приватного права; практичні аспекти колізійного та уніфікаційного регулювання окремих видів приватних відносин; основи міжнародного цивільного процесу та міжнародного комерційного арбітражу.

1.2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» є опанування здобувачами вищої освіти інструментарію навчальної дисципліни; усвідомлення та досягнення всебічного глибокого розуміння природи і суті норм права, які регулюють окремі інститути міжнародного приватного права, методи і сучасні джерела правового регулювання приватних відносин, які ускладнені «іноземним» елементом, судову та арбітражну практику вирішення міжнародних приватноправових спорів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародне приватне право» є оволодіння здобувачами вищої освіти навичок самостійної практичної роботи, формування системи науково-теоретичних та практичних знань в сфері правового регулювання відносин, що складають предмет міжнародного приватного права.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні положення міжнародного приватного права.

Поняття міжнародного приватного права. Відносини, які регулюються нормами міжнародного приватного права. Поняття і види іноземного елемента у відносинах цивільно-правового характеру. Співвідношення та взаємодія міжнародного приватного права і міжнародного публічного права. Місце міжнародного приватного права в системі права. Співвідношення міжнародного приватного права з цивільним, сімейним, трудовим правом та цивільним процесом. Природа норм міжнародного приватного права. Система міжнародного приватного права як галузі права України. Основні доктрини міжнародного приватного права: суть та історія виникнення.

Поняття і види джерел міжнародного приватного права. Внутрішнє законодавство держави як джерело міжнародного приватного права. Українське законодавство з питань міжнародного приватного права. Закони про міжнародне приватне право та інші нормативні акти зарубіжних країн. Міжнародні договори. Види міжнародних договорів. Багатосторонні договори, які містять уніфіковані колізійні та матеріальні норми. Міжнародні центри з підготовки конвенцій в галузі міжнародного приватного права. Значення уніфікації норм міжнародного приватного права. Звичай, судова і арбітражна практика. Вплив доктрини на розвиток міжнародного приватного права.

Фізична особа як суб'єкт міжнародного приватного права. Правосуб'єктність фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Дієздатність іноземних громадян та осіб без громадянства.

Поняття та види юридичних осіб в міжнародному приватному праві. Типи колізійних прив'язок щодо визначення «національності» юридичної особи. Критерії визначення національності юридичної особи за сучасним міжнародним приватним правом.

Держава як суб'єкт міжнародного приватного права. Імунітет держави.

Тема 2. Загальні засади правозастосування в міжнародному приватному праві.

Вчення про колізійну норму. Поняття та передумови колізії законів у міжнародному приватному праві. Об'єктивна необхідність колізійних норм. Поняття, структура та види колізійних норм. Поняття статуту правовідносин. Основні формули прикріплення та сфера їх застосування.

Визначення типу та виду колізійних прив'язок. Латинське «ім'я» колізійної прив'язки.

Загальні питання застосування колізійних норм. Регулятивна функція колізійної норми та її складові: визначення статуту правовідносин (первинна кваліфікація) та застосування конкретних матеріально-правових норм (вторинна кваліфікація). Проблеми застосування конкретної норми права (неізолюваність норми, її відображеність у судовому прецеденті).

Визначення змісту іноземного закону. Процес тлумачення норми іноземного закону у міжнародному приватному праві. Специфіка визначення змісту норми

іноземного закону в міжнародному приватному праві. Складнощі тлумачення норми права в міжнародному приватному праві (різний зміст термінів, різне положення в системі права окремих правових інститутів).

Правова доктрина щодо проблеми кваліфікації та встановлення змісту іноземного закону.

Зворотна відсилка та відсилка до третього закону. Коли виникає проблема, пов'язана зі зворотною відсилкою. Поняття та приклади зворотної відсилки в міжнародному приватному праві. Випадок «трансмисії». Спроба уніфікації питань, пов'язаних з відсиленням (Женевська конвенція 1930 р. про врегулювання колізійних питань вексельного права).

Застереження щодо публічного порядку. Поняття та зміст застереження щодо публічного порядку. Позитивна та негативна концепції застереження. Уніфікація положень щодо цього застереження у міжнародному приватному праві (Гаазька конвенція про закон, що застосовується до міжнародної купівлі-продажу товарів 1955 р., Гаазька конвенція про закон, що застосовується при передачі права власності у міжнародній купівлі-продажу товарів 1958 р.).

Застереження щодо публічного порядку в українському законодавстві. Питання про закон, що підлягає застосуванню в разі використання судом цього застереження.

Обхід закону у міжнародному приватному праві. Поняття та приклади обходу закону. Обставини, що підлягають встановленню при вирішенні питання про обхід закону (вилучення правовідношення з-піддії правопорядку, штучна зміна правопорядків, отримання вигоди від цього). Засоби боротьби з обходом закону у міжнародному приватному праві.

Тема 3. Правове регулювання речових прав у міжнародному приватному праві.

Характеристика права власності в міжнародних приватних відносинах. Поняття власності та інституту права власності. Абсолютність права власності. Колізійні питання права власності. Об'єкти права власності іноземців в Україні.

Класифікація речей за сучасним міжнародним приватним правом: за об'єктом; за здатністю брати участь у цивільному обороті; рухомі та нерухомі речі; подільні та неподільні речі; споживні та неспоживні речі. Вирішення колізійних питань права власності за законодавством України.

Правовий режим іноземних інвестицій. Правове регулювання іноземних інвестицій. Міжнародно-правове регулювання питань, пов'язаних з іноземними інвестиціями.

Тема 4. Правове регулювання договірних і деліктних зобов'язань у міжнародному приватному праві.

Загальні положення договірного права у міжнародному обігу.

Поняття і особливості зовнішньоекономічного договору (контракту). Використання інших термінів: зовнішньоторговельний (зовнішньоекономічний) правочин, міжнародний комерційний договір (контракт).

Поняття зобов'язального статуту правочину. Сфера дії права, що застосовується до договору.

Колізійні питання договірних зобов'язань. Закон, що застосовується до форми договору. Застосування права з питань змісту контракту. Вибір права за згодою сторін договору. Право, що застосовується до договору за відсутності згоди сторін про вибір права. Випадки застосування імперативних колізійних прив'язок.

Вимоги чинного законодавства України стосовно форми, змісту і порядку укладення зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Типові (модельні) договори. Правила МТП для використання торговельних термінів у національній, та міжнародній торгівлі ІНКОТЕРМС.

Поняття та основні види недоговірних зобов'язань у міжнародному приватному праві. Система недоговірних зобов'язань, що не пов'язані з деліктами. Зміст та колізійні питання недоговірних зобов'язань. Колізійні норми щодо недоговірних зобов'язань відповідно до Закону України «Про міжнародне приватне право».

Деліктні зобов'язання з іноземним елементом. Колізії законів, що регулюють зобов'язання внаслідок завдання шкоди. Колізійні питання деліктних зобов'язань в українському законодавстві. Закон, що застосовується до зобов'язань внаслідок завдання шкоди. Питання про можливість вибору сторонами зобов'язання застосовуваного права. Право, що застосовується до відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Обмеження відповідальності в окремих деліктних правовідносинах з іноземним елементом (за шкоду від забруднення радіоактивними відходами, за шкоду від забруднення нафтою, у сфері з космічної діяльності тощо).

Тема 5. Правове регулювання відносин інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві.

Поняття, принципи та джерела права інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві. Міжнародно-правова охорона авторських прав. Основні міжнародні угоди щодо охорони авторських і суміжних прав. Промислова власність та її міжнародна охорона. Угода СОТ щодо торговельних аспектів прав інтелектуальної власності. Колізійне регулювання питань про реєстрацію права на торговельні марки.

Міжнародно-правові засади охорони результатів інтелектуальної власності. Захист авторських прав в міжнародному приватному праві. Правова охорона суміжних прав в міжнародному приватному праві. Охорона прав на об'єкти промислової власності.

Тема 6. Правове регулювання спадкових та сімейних відносин у міжнародному приватному праві.

Поняття та правова природа спадкових правовідносин в міжнародному приватному праві. Колізійні питання спадкування в міжнародному приватному праві. Правове регулювання спадкових відносин. Міжнародно-правове регулювання питань успадкування. Основні положення Мінської конвенції з цих

питань. Право України про успадкування. Колізійне регулювання питань, пов'язаних зі спадкуванням, за правом України. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Склад спадщини. Правовий режим майна у складі спадщини. Форма спадкового розпорядження. Форма заповіту. Визначення кола спадкоємців. Перехід спадщини до держави. Поняття „відумерлої спадщини” та підстави її виникнення. Особливості права України в питаннях переходу спадкового майна до держави.

Поняття та правова природа сімейних правовідносин в міжнародному приватному праві. Колізійні норми сімейного права. Укладення шлюбу з іноземцями та особами без громадянства. Умови вступу до шлюбу: повна шлюбна дієздатність; одношлюбність; відсутність родинних відносин; добровільність; специфічні вимоги щодо укладення шлюбу. Майнові та особисті немайнові права подружжя. Вибір громадянства у шлюбі. Системи режиму майна подружжя. Інститут шлюбного контракту. Міжнародно-правове регулювання зазначених питань. Право України щодо цих питань та існуюче в ньому колізійне регулювання. Недійсність шлюбу та його припинення. Колізійне регулювання зазначених питань за правом України. Походження дітей. Правовідносини між батьками та дітьми. Усиновлення: поняття та правила здійснення. Міжнародне усиновлення та його правове регулювання. Особливості міжнародного усиновлення за правом України. Питання про громадянство дитини за міжнародним приватним правом. Положення права України у питаннях громадянства дітей. Міжнародно-правове регулювання аліментних правовідносин. Основні положення Мінської конвенції (1993 р.) та Протоколу (1997 р.) до неї у питаннях аліментних зобов'язань. Колізійне регулювання цих питань за правом України. Правовідносини з опіки та піклування. Поняття опіки та піклування. Стан їх міжнародно-правового регулювання. Мінська конвенція про опіку та піклування. Регулювання даних питань у двосторонніх міжнародних угодах. Основні положення права України стосовно опіки й піклування.

Тема 7. Міжнародний цивільний процес.

Поняття, зміст і місце цивільного процесу в системі міжнародного приватного права. Джерела міжнародного цивільного процесу.

Міжнародна підсудність: поняття, види та способи визначення. Прерогаційні угоди.

Право на судовий захист і цивільні процесуальні права та обов'язки іноземних громадян, осіб без громадянства та іноземних підприємств і організацій в Україні. Процесуальне положення іноземної держави. Встановлення змісту іноземного права.

Поняття і правова природа міжнародного комерційного арбітражу, міжнародно-правові засади його діяльності. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Арбітражна угода: форма, зміст та правове значення. Види третейських (арбітражних) судів. Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія (МАК) при Торгово-промисловій палаті України, їх компетенція і регламентація діяльності. Міжнародні комерційні арбітражі в інших

країнах. Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.).

Тема 8. Правове регулювання трудових відносин в міжнародному приватному праві.

Міжнародне приватне трудове право як підгалузь міжнародного приватного права. Трудові відносини з іноземним елементом та джерела їх правового регулювання. Міжнародні правові документи про правовий статус і захист трудящих-мігрантів.

Колізійні питання трудових відносин. Право, що застосовується до трудового договору. Трудова діяльність іноземців і осіб без громадянства в Україні та порядок її здійснення.

Праця громадян України за кордоном. Регулювання посередництва у працевлаштуванні на роботу за кордоном.

Відшкодування шкоди працівникові за міжнародними договорами України з питань трудової діяльності та соціального забезпечення працівників.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна:

1. Гончаренко О.М. Міжнародне приватне право: навч. посіб. Київ, КНТЕУ, 2023. 391 с.
2. Гончаренко О.М. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посіб. Ніжин, Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 203 с.
3. Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. Міжнародне приватне право: навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 2021. 632 с.
4. Котуха О.С., Чабан О.М. Міжнародне приватне право: навч. посіб. Львів, Вид-во Львів. комерц. акад., 2022. 199 с.
5. Міжнародне приватне право: навч. посіб. / Бичкова С. С., Іванов Ю. Ф., Чурпіта Г. В. та ін. Київ, Алерта, 2023. 390 с
6. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / Бігун В.А., Білоусов Є.М., Жуков І.М. та ін. Харків Право, 2021. 320 с.
7. Міжнародне приватне право: підруч. / за ред. А.С. Довгерта, В.І. Кисіля. Київ, Правова єдність, Алерта, 2021. 399 с.
8. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: підруч. Київ, Алерта, 2020. 504 с.

Нормативні акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
5. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.
6. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
8. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
10. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

4.2. Допоміжна література:

1. Діковська І.А. Міжнародні комерційні контракти: колізійне та матеріально-правове регулювання: навч. посіб. Київ, Алерта, 2021. 322 с.

2. Кравцов С.О. Міжнародний комерційний арбітраж та національні суди: моногр. Харків, Право, 2020. 230 с.
3. Мануїлова К.В. Міжнародна уніфікація норм про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. Одеса: Гельветика, 2022. 191 с.
4. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посіб. / за ред. У. Гелльманна, В.М. Коссака. Хмельницький, Хмельницький університет управління та права, 2020. 203 с.
5. Яновицька А.В. Договір міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2020. 191 с.

4.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

www.president.gov.ua – Президент України

Законодавча влада

www.rada.gov.ua – Верховна Рада України

Виконавча влада

www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України

www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України

Судова влада

www.scourt.gov.ua – Верховний Суд

www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України

Інші державні органи

<https://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора

Рекомендовані науково-аналітичні ресурси

www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень

<http://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив

<http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського

Доцент кафедри цивільного та
господарського права і процесу

_____Олександр ВЕЛИКОРОДА